

nju, ki je značilno tudi za slovenske dežele, bilo več kot dobrodošlo razmišljati tudi o muzejski predstavitvi omenjene problematike.

Taja Čepič

Jegličev simpozij v Rimu. Organizirala Slovenska teološka akademija v Rimu; uredil Edo Škulj; izdali Slovenska teološka akademija v Rimu, Mohorjeva družba, Celje 1991, 422 strani.

Jegličev simpozij v Rimu je bil deseti v vrsti simpozijev, ki jih je organizirala Slovenska teološka akademija v Rimu. Prvi je bil posvečen misijonski tematiki, ostali pa pomembnim slovenskim duhovnikom in škofom (Slomšku, Cirilu in Metodu, Trinku, Ivanocyju, Sedeju, Missiju in Mahniču). Pričujoči zbornik je osmi v vrsti zbornikov teh simpozijev.

Zbornik prinaša 28 razprav slovenskih zgodovinarjev in teologov o času, o širših in domačih cerkvenih, političnih ter nacionalnih razmerah, v katerih je Jeglič deloval. Prvi del razprav obravnava osebnost Antona Bonaventure Jegliča, njegovo delo v Sarajevu pred imenovanjem za ljubljanskega knezoškofa ter imenovanje za ljubljanskega knezoškofa. Večji del razprav osveljuje Jegličevo pastoralno dejavnost, njegov odnos do duhovnikov in redovnikov, liturgično delovanje in Jegličevo obravnavanje moralnih vprašanj. Škof Jeglič je zapustil ogromno pisno zapuščino, predvsem v obliki dnevnika; temu je posvečena samostojna razprava, tri pa obravnavajo njegove vzgojne spise, apologetične spise in svetopisemske spise.

Jeglič ni bil le močna cerkvena osebnost, temveč je odločilno vplival tudi na slovensko politiko do propada monarhije in v spremenjenih razmerah tudi po prvi svetovni vojni do resignacije (dve razpravi). V času upokojitve njegova vloga ni bila več tako direktna, ostajal pa je še vedno kot pojem izredne slovenske osebnosti. Predvsem v času do propada monarhije je za razumevanje njegovega dela pomembna izvrstna razprava o Jegličevih odnosih do dunajskih oblasti.

Nadaljnje razprave so posvečene Jegličevi vlogi pri slovenskih katoliških shodih in v slovenskem krščanskem socialnem gibanju ter pogledom slovenskih liberalcev na Jegličevo poslanstvo in delo. V posebni razpravi je predstavljena Jegličeva skrb in angažiranje za Slovence na Goriškem in v primorskih škofijah, kjer je prihajalo do hudih nacionalnih nasprotij, po prvi svetovni vojni pa se je posebej izkazal pri reševanju cerkvenega in narodnega stanja na Primorskem, ki so ga zasedli Italijani.

Zadnja razprava v zborniku je posvečena največjemu Jegličevemu delu, ustanovitvi Zavoda sv. Stanislava in prve popolne slovenske gimnazije, imenovane po uglednem slovenskem arheologu Stanetu Gabrovcu, nekdanjem gojencu Zavoda. V postavitvi Zavoda se zrcali Jegličeva duhovna moč, vztrajnost in neustrašenost. Prvo slovensko popolno gimnazijo je zasnoval že prvo leto svojega škofovanja v Ljubljani. Svojo zamisel je uresničil v rekordnem času. Dal je zgraditi Zavod, ki je že leta 1905 sprejel prve gojence ter začel s poukom v prvem razredu. To velikansko delo je Jeglič izpeljal kljub najhujšemu nasprotovanju domačih političnih oblasti, oblasti na Dunaju in ne-

redko tudi najožjih sodelavcev. Poskrbel je za slovenske učbenike, pravočasno pa je poskrbel tudi za profesorje, katerim je sam plačeval šolanje na Dunaju. »Njegova zasluga je, da je na Dunaju pridobil za svojo gimnazijo pravico javnosti in da je uveljavil širok koncept Zavoda za vse: za bodoče teologe in laične poklice. Z uveljavitvijo prve popolne slovenske gimnazije je Jeglič omogočil gojencem lahek prehod v vse slovensko šolstvo v Jugoslaviji, z Zavodom pa olajšal študij tudi revnim kmečkim dijakom. Jegličeva gimnazija je dala v kratki dobi svojega delovanja nadpovprečno število slovenskih ustvarjalcev in javnih delavcev«.

Jegliča so že za življenja različni krogi in ljudje različno sprejemali. Neustrašen je bil v boju z liberalci in nemškimi nacionalisti, s čimer si je nakopal malodane sovraštvo obojih. Različno so ga ocenjevali tudi po smrti. Pričujoči zbornik je nedvomno pomemben prispevek k poznavanju Jegličeve osebnosti in njegovega dela in kaže, da je bil tudi vse kaj drugega kot le zažigalec Čankarjeve Erotike. Obenem pa kaže tudi na potrebo po izčrpnem raziskovalnem predvsem pa znanstveni obdelavi njegove pisne zapuščine, njegovega dnevnika.

Vinko Rajšp

Franc Rozman: *Korespondenca Albina Prepeluha. – Abditusa*. Arhivsko društvo Slovenije, Ljubljana 1991, 86 strani (Viri ; 4)

Objava korespondence enega najpomembnejših socialdemokratskih teoretikov in publicistov pred prvo svetovno vojno, Albina Prepeluha, predstavlja pomemben vir za slovensko zgodovino tega obdobja, zlasti pa za zgodovino slovenske socialne demokracije. Objava je dobrodošla, saj vlada v slovenskem zgodovinopisju precejšnja praznina glede izdajanja korespondenc pomembnih slovenskih politikov. Kolikor je korespondenca objavljena, je v glavnem sestavni del spominov in razprav, ni pa sistematičnega izdajanja del slovenskih politikov, njihovih spisov in v zvezi s tem tudi korespondence.

Kot piše avtor v uvodu, je objava korespondence socialdemokrata Albina Prepeluha–Abditusa toliko bolj dobrodošla, ker je položaj slovenskih socialnih demokratov pri objavljanju korespondence v primerjavi s politiki drugih dveh političnih taborov slabši. Tisk pri socialni demokraciji je šibkejši, slabše hranjen in prikaz političnega življenja te stranke težji kot za meščanski tabor.

Zapuščina Albina Prepeluha–Abditusa (1880–1937), ki je bil v začetku stoletja prodoren slovenski socialist, kasneje po prvi svetovni vojni pa antikomunist, avtonomist in republikanec, vselej pa zaskrbljen za usodo malega slovenskega naroda (delo *Problemi malega naroda*), je v lasti njegovega sina Marka in je bilo iz nje že objavlenih nekaj dokumentov; v *Sodobnosti* 1986 (št. 4., str. 406) jih je objavil France Klopčič, v *Prispevkih za novejšo zgodovino* 1988 (št. 1–2, str. 175–199) pa avtor zdajšnje celovitejše objave, dr. Franc Rozman, ki že vrsto let zbira korespondenco slovenskih socialnih demokratov po arhivih Evrope in je eden glavnih proučevalcev zgodovine delavskega gibanja na Slovenskem pred prvo svetovno vojno.